

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.614/2018/8. szám

A Debreceni Ítéltábla a Szűcs Péter Ügyvédi Iroda (címe, ügyintéző: dr. Szűcs Péter ügyvéd) által képviselt I.rendű felperes neve (címe) I. rendű, II.rendű felperes neve (címe) II. rendű, **III. rendű felperes neve** (címe) III. rendű és **IV. rendű felperes neve** (címe) IV. rendű felpereseknek - a dr. Méhes László ügyvéd (címe) által képviselt **alperes neve** (címe) alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Miskolci Törvényszék 10.P.21.452/2017/43. számú ítélete ellen a felperesek 46. és az alperes 45. sorszám alatt előterjesztett fellebbezései folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesek mint egyetemleges jogosultak részére 35 112 (harmincötezer-száztizenkettő) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy 814 500 (nyolcszáztizennégyezer-ötszáz) forint le nem rótt fellebbezési illetéket az állam visel.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az I. és a II. rendű felperesek házastársak, a III. és a IV. rendű felperesek a gyermekeik.

A III. rendű felperes az I. rendű felperes második terhességének 29. hetében, 1998. szeptember 16. napján 23 óra 25 perckor császármetszéssel született meg az alperes jogelődje, a Kórház (a továbbiakban: az alperes) szülészeti osztályán. A szülés során fellépő oxigénhiányos állapotból eredően agylágyulós végtagbénulás, továbbá szellemi és motorikus elmaradottság alakult ki nála, amelyek miatt 1998. november 16. napjáig kórházi kezelés alatt állt.

A Debreceni Ítéltábla a Pf.I.20.780/2014/5. számú jogerős közbenső ítéletében megállapította, hogy az alperes teljes felelősséggel tartozik a felpereseket a III. rendű felperes 1998. szeptember 16. napján történt megszületése során kialakult egészségkárosodás miatt ért károkért.

A III. rendű felperesnek mind a négy végtagjára kiterjedő görcsös bénulása van, középsúlyos értelmi fogyatékos és beszéd fogyatékos. Önellátásra, önkiszolgálásra képtelen. Olyan ápolást és gondozás igényel, amely minden testi szükséglet kielégítésére kiterjed, ebbe beletartozik az étkeztetés, az öltöztetés, valamint - a széklet- és vizelettartási elégtelenség miatt - a pelenkázás is. Mozgatása csak speciális, modellált

üléssel, manipulációs tálcával és rögzítő pántokkal ellátott kerekesszékekkel lehetséges, önállóan járásképtelen. Tömegközlekedési eszköz igénybevételére nem alkalmas, utazásaihoz kísérőre van szüksége. Rágása, táplálkozása nehezített, csak apróra feldarabolt szilárd táplálékot és pépesített ételeket tud fogyasztani, az ivásban is segítségre szorul. Az egészségi állapota miatt a születése óta intenzív, komplex rehabilitációs program végrehajtását igényli, ez biztosított lehetőséget arra, hogy mozgásában, intellektusában és a beszédében a jelenlegi szintre kerüljön. Ezen kezelések nélkül a bizonyossággal határos valószínűség szerint jelentősen súlyosabb állapotban lenne. Az orvostudomány állása szerint ugyanakkor az egészségkárosodása állandónak tekinthető, abban további érdemi javulás nem várható, az állapotrosszabbodás elkerülése céljából azonban a tartós és folyamatos rehabilitációs kezeléseket a jövőben is folytatni kell.

Állapota folytán több ápolást és gondozást igényel, mint egy egészséges gyermek, amelyet a hazaszállításától, azaz 1998. november 16-tól 2002. szeptember 30-ig kizárólag az I. és a II. rendű felperesek biztosítottak neki. Négyéves kora óta azonban - a hétvégék és az iskolai szünetek kivételével - bentlakásos intézményben ápolják és gondozzák, így az I. és a II. rendű felperesek közvetlenül csak a fennmaradó időben gondoskodnak róla.

A széklet- és vizelettartási problémák, továbbá az etetési és itatási nehézségek miatt a ruháit, valamint a konyhai és háztartási textíliákat gyakrabban kell kimosni, mint egy egészséges gyermek és felnőtt esetében, ezért azok jobban kopnak, így gyakrabban igényelnek cserét.

Az I. és a II. rendű felperesek a III. rendű felperest kezdetben egy Renault Clio 1.2 RE típusú személygépjárművel szállították orvosi vizsgálatokra és rehabilitációs kezelésekre. Mivel az elhasználódott, 2004 végén lecserélték egy Opel Zafira 2.0 DTH Comfort típusú gépkocsira, amelyért - a korábbi gépjármű beszámítása és a kapott támogatás folytán - 1 900 000 Ft-ot fizettek. A gyermek szállítása céljából 2016. október 5. napján egy Ford Transit Connect típusú gépjárművet vettek, amely kifejezetten mozgássérültek szállítására szolgál. A vételára 27 000 euró volt, amely a Magyar Nemzeti Bank árfolyamán átszámítva 8 271 180 Ft-nak felelt meg. Ebben az időpontban az Opel Zafira 572 000 Ft forgalmi értékkel bírt.

Az I. és a II. rendű felperesek az otthonukként szolgáló családi házat a III. rendű felperes megszületését követően többször átalakították azért, hogy a fiuk számára az egészségi állapotának megfelelő lakókörnyezetet biztosítsanak. Ennek keretében 2001-ben a teraszt szobává alakították, amely bruttó 2 792 256 Ft kiadással járt, ugyanakkor az ingatlanuk értékét 1 920 000 Ft-tal növelte, így a beruházás értéknövekedéssel nem fedezett költsége 872 256 Ft volt. 2001-ben 517 500 Ft-ért építettek egy felszíni garázst és 10 313 Ft-ért eltávolították a küszöböket, 2009-ben pedig 299 943 Ft-ért lejtőt (rám párt) alakítottak ki, amelyek az ingatlanukban értéknövekedést nem idéztek elő. 2011-ben átalakították és kibővítették a házuk földszintjét, amely bruttó 4 976 446 Ft kiadással járt, ugyanakkor az ingatlanuk értékét 2 045 399 Ft-tal növelte, így a beruházás értéknövekedéssel nem fedezett költsége 2 931 047 Ft volt.

Az I. rendű felperes alapvetően egészséges személyiségszerkezettel rendelkezik, de észlelhető rajta a gyermeke egészségkárosodásából adódó traumatizáció neurotizáló hatása. A lelkiállapotára az egészséges családban való együttélés lehetőségének

elvesztéséből eredő prolongált gyászfolyamat és a hosszú távú helytállást igénylő élethelyzetből fakadó szorongásos-depressziós állapot, érzelmi-hangulati labilitás, kifáradás, csökkent feszültségtűrő-képesség jellemző. A saját szempontjait és a nehéz érzéseit: a frusztrációt, a tehetetlenséget és a jövőtől való félelmet hajlamos háttérbe szorítani. Az ebből eredő feszültségek hangulati problémákban, kifáradásos és testi tünetképződésben, valamint a kapcsolatait érintő passzív-agresszív megnyilvánulásokban kerülnek felszínre.

A II. rendű felperes jó intellektusú, nagy teherbírású, fejlett én-erővel bíró, feladataiban helytálló személy. Hangulata ugyanakkor nyomott, az érzelmi élete presszionált. Csökkent feszültségtűrő-képesség és örömkészség jellemzi. Jövőképe bizonytalan, hajlamos a nehéz érzések elfojtására. Az ebből eredő feldolgozatlan feszültségek és a túlterhelés kimerülésre, kifáradásos és szomatikus tünetképzésre hajlamosítja. A lelkiállapota összességében a súlyos pszichotraumát követő gyászfolyamatnak és a hosszú távú erőfeszítéses helytállást igénylő élethelyzetnek a lenyomatát tükrözi.

A IV. rendű felperes jó intellektus mellett olyan személyiség szerkezettel rendelkezik, amely - a biztonságélmény sérülése, a kora gyermekkori érzelmi hiányok, valamint a szeparáció miatt - traumatizált és neurotizálódott. Kissé nyomott hangulat, fokozott pszichés feszültség, továbbá a nehéz érzések hártása jellemzi, emiatt alacsonyabb az empátiás kapacitása és az érzelmeinek hőfoka. Realitásérzéke megtartott, elmezavarra utaló jel nincs, de a személyiségében tapasztalható diszharmóniák pszichésen érzékennyé teszik. Szüleihez és testvéreihez kötődik, de sérült testvére állapotának elfogadásával nehézségei vannak. A beteg gyermek születésével együttjáró nehéz érzések a családban kisgyermekként jelentősen megterhelték. Testvére sérülése önértékelését romboló tényezőként saját énképébe is beépült, önértékelése sérült. Igyekszik nem terhelni senkit, megfelelni az elvárásoknak, saját érzelmi szükségleteinek felismerésében azonban nehézségei vannak. Az átélt nehézségek miatt érzett harag és neheztelés megélése a büntudat miatt gátolt, szégyelli az érzéseit, mindezen lelki konfliktusok önértékelését tovább rombolják. A személyiségét ért érzelmi megterhelések egyértelmű összefüggésben állnak a családban őt ért veszteséggel, pszichotraumával. Korai önállósodása, a családtól való fizikai eltávolodása is összefüggésben áll a családon belül megélt nehézségekkel.

Az észlelt pszichés tünetek, a személyiség traumatizációja és neurotizálódása a III. rendű felperes egészségkárosodásával okozati összefüggésben álló, elhúzódó, tartós pszichés elváltozásnak tekinthető mind az I., mind a II., mind a IV. rendű felperes esetében. Lelkiállapotukon az élethelyzetük pozitív irányú változása, főként a III. rendű felperes sorsának megnyugtató rendezése, továbbá külső szaksegítség igénybevétele mellett a rendszeres regenerálódás feltételeinek megteremtése javíthat. Emellett a helyzettel kapcsolatos nehéz érzések feldolgozásához pszichoterápiás segítség igénybevétele javasolt. Amennyiben ezek nem valósulnak meg, idős korukban az erőfeszítésre való képesség csökkenésével a tehetetlenség-élményből adódóan a negatív érzelmi tendenciák felerősödésére lehet számítani. Az észlelt pszichés tünetek ugyanakkor az élethelyzetre adott természetes lelki reakcióknak tekinthetők, pszichiátriai ellátás és gyógyszeres kezelés a felperesek esetében nem indokolt.

A felperesek a pontosított keresetük fellebbezésekkel érintett részében a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (1959. évi Ptk.) 355. §-ának (1), (2) és (4) bekezdései alapján arra kérték a bíróságot, hogy kötelezze az alperest:

- az I. rendű felperes részére 3 500 000 Ft, a II. rendű felperes részére 3 500 000 Ft, a III. rendű felperes részére 8 000 000 Ft, a IV. rendű felperes részére pedig 2 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés és járulécai; továbbá
- az I. és a II. rendű felperesek mint egyetemleges jogosultak részére:
 - 16 751 715 Ft ápolási és gondozási díj és járulécai, valamint 2018. május 1. napjától havi 138 489 Ft járadék;
 - a rehabilitációs eszközök és játékok költsége címén 81 812 Ft, 23 800 Ft, 19 800 Ft, 14 400 Ft, 34 200 Ft, 61 700 Ft, 49 400 Ft, 12 700 Ft, 8600 Ft, 8000 Ft, 164 000 Ft, 28 800 Ft, 23 300 Ft, 4300 Ft, 1800 Ft és 80 000 Ft, valamint ezek járulécai;
 - a lakásátalakítás többletköltsége címén 2 792 256 Ft, 517 500 Ft, 10 313 Ft, 299 942 Ft és 4 976 446 Ft, valamint ezek járulécai;
 - 1 146 500 Ft élelemfeljavítási többletköltség és járulécai, valamint 2018. május 1. napjától havi 7000 Ft járadék;
 - 568 900 Ft ruhakopásból eredő többletköltség és járulécai, valamint 2018. május 1. napjától havi 2900 Ft járadék; végül
 - a mozgássérült szállítására szolgáló autó beszerzésének költsége címén 8 271 180 Ft és járulécai megfizetésére.

Az alperes ellenkérelme a felsorolt keresetek elutasítására irányult, vitatta az összecszerűséget és - egyes kereseti kérelmek esetében - a jogalapot is.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperes részére 3 500 000 Ft-ot, a II. rendű felperes részére 3 500 000 Ft-ot, a III. rendű felperes részére 8 000 000 Ft-ot, a IV. rendű felperes részére pedig 2 000 000 Ft-ot, valamint ezen összegek után 1998. szeptember 16. napjától a kifizetés napjáig az ítéletben írt mértékű kamatot. Kötelezte arra is, hogy fizessen meg az I. és a II. rendű felperesek mint egyetemleges jogosultak részére 42 370 273 Ft-ot és annak ítéletben foglalt kamatát, továbbá 2018. július 1. napjától kezdődően havi 196 860 Ft járadékot. Kötelezte továbbá, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 12 215 630 Ft-ot és annak ítéletben foglalt kamatát, a III. rendű felperes részére pedig 7 028 987 Ft-ot és annak ítéletben írt kamatát, valamint 2018. július 1-től havi 174 500 Ft járadékot. Az ítélet járadékra vonatkozó rendelkezéseit előzetesen végrehajthatóvá nyilvánította, az ezt meghaladó keresetet pedig elutasította. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 4 702 300 Ft, a IV. rendű felperesnek 30 000 Ft perköltséget, az államnak pedig - külön felhívásra - 1 222 810 Ft állam által előlegezett költséget. Megállapította, hogy 135 868 Ft állam által előlegezett költséget és 900 000 Ft le nem rótt illetéket az állam visel.

A határozatának fellebbezéssel érintett rendelkezéseit azzal indokolta, hogy az aggálymentes orvosszakértői vélemény szerint a III. rendű felperes az alperes jogellenes magatartása miatt visszafordíthatatlan testi és szellemi fogyatékoságban szenved, amely miatt egész életében ápolásra, gondozásra és felügyeletre fog szorulni. Így a testi és lelki egészséghez fűződő joga, valamint - kiszolgáltatottsága folytán - az emberi méltósága is súlyosan sérült. Ennek tükrében nem volt eltúlzott az általa követelt 8 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés, amely arányban áll a károsodáskor fennálló ár- és értékviszonyokkal is.

Kifejtette, hogy a III. rendű felperest négy éves koráig teljesen, ezt követően pedig az év fele részében a szülei: az I. és a II. rendű felperesek látják el, amely folytán az ő életük is teljesen megváltozott. Mindez az aggálymentes pszichológus szakvélemény szerint lelkiileg

annyira megviseli őket, hogy pszichoterápiás gondozásra szorulnak. Így az őket megillető nem vagyoni kártérítés összegét a keresettel egyezően személyenként 3 500 000 Ft-ban határozta meg, az ugyanis arányban áll az elszenvedett immateriális sérelmekkel és a károsodáskor fennálló ár- és értékviszonyokkal.

A pszichológus szakvélemény alapján megállapította, hogy a IV. rendű felperest szintén érzékenyen érintette a testvéreinek egészségkárosodása. A szüleinek kevesebb ideje maradt rá, amely a személyiségét traumatizálta, neurotizálta, továbbá szorongásos tüneteket idézett elő nála, így a pszichoterápia az ő esetében is indokolt. Ezen immateriális sérelmek kiküszöbölésére, illetve csökkentésére 2 000 000 Ft nem vagyoni kárpótlást tartott alkalmasnak, egyben elegendőnek is, amely arányban áll a károsodáskor fennálló ár- és értékviszonyokkal.

Kifejtette, hogy a III. rendű felperes önmagát képtelen ellátni, ezért egész életében szükséges lesz az etetése, az otthoni tornáztatása, a masszírozása, az értelmi és mozgásfejlesztése, később pedig minden olyan tevékenység elvégzése, amelyet egy egészséges gyermek már önállóan végezne. Ezért a III. rendű felperes többletápolásra szorul, amelyet négyéves koráig teljesen, ezt követően pedig a hétvégéken és az iskolai szünetekben, azaz az év fele részében az I. és a II. rendű felperesek biztosítottak számára, így őket emiatt vagyoni kártérítés illeti meg. A felperesek a P.21.080/2011/92. és a P.21.452/2017/36. sorszámú beadványaikban - a III. rendű felperes életkorához igazodóan - megjelölték, hogy naponta mennyi többletápolás szükséges. Mindezt az orvosszakértői vélemény és a tanúk vallomásai is alátámasztották, ezért az I. és a II. rendű felperesek által biztosított többletápolási és gondozási időt a keresetnek megfelelően állapította meg. Az egy óra ápolásért és gondozásért járó díjazást pedig a szakápolói tevékenységre előírt garantált bérminimummal egyező összegben határozta meg, így e jogcímen előterjesztett kereseti kérelemnek mind a 2018. június 30-ig lejárt, mind pedig a jövőben esedékessé váló járadék tekintetében teljes összegben helyt adott.

Az I. és a II. rendű felperesek - a fiuk korától eltérő fejlettségi szintje miatt - a mozgást és a finom-motorikát fejlesztő játékokat, valamint gyógyászati eszközöket vásároltak a III. rendű felperes részére. Ezek közül számlával igazolták az ültető korzett 81 812 Ft-os, a gyógykerékpár 23 800 Ft-os, a speciális szék és asztal 19 800 Ft-os, a Triton ültetőrendszer 14 400 Ft-os és a fürdetőszék 34 200 Ft-os vételárát, amelyeket az alperes nem vitatott. Bár a többi készségfejlesztő eszköz és játék számláit nem tudták csatolni, kimunkálták, hogy 1999-től kezdődően ebből a célból mit és mennyiért vásároltak meg, amelyet fényképekkel igazoltak. Az alperes e követelésnek csak a jogalapját vitatta, arra hivatkozott ugyanis, hogy ezek a játékok egyrészt bármelyik gyermek szobájában fellelhetőek, másrészt az orvosszakértő csak elfogadhatónak, nem pedig szükségszerűnek tartotta ezeket. Ezt az érvelést azonban nem találta alaposnak, hiszen az orvosszakértő - a becsatolt fényképek ismeretében - úgy foglalt állást, hogy e játékok elősegítették a III. rendű felperes egészségi állapotának javulását, így az I. és a II. rendű felperesek keresete ebben a körben is alapos volt.

Kifejtette, hogy az építész szakértő kiegészítő szakvéleménye kiküszöbölte a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.196/2017/7. számú végzésében foglalt hiányosságokat és tisztázta, hogy az I. és a II. rendű felperesek melyik évben milyen beruházást hajtottak végre az ingatlanukon. Noha ezen munkálatok a III. rendű felperes egészségi állapota miatt valóban szükségesek és indokoltak voltak, a terasz 2001. évi beépítése 1 920 000 Ft-tal, a földszint

2011. évi átalakítása és bővítése pedig 2 045 399 Ft-tal növelte az ingatlan értékét, amelyet a káronszerzés tilalma miatt a beruházások költségeiből le kellett vonni. Ezért az alperest csupán a szakvéleménnyel igazolt kiadások értéknövekedéssel nem fedezett részének megfizetésére kötelezte, az ezt meghaladó keresetet pedig elutasította.

Érvelése szerint az orvosszakértői vélemény igazolta, hogy a III. rendű felperes a rágási és nyelési problémái miatt egész életében, így kétéves kora után is speciális táplálkozást igényel, amelyet négyéves korától kezdődően az I. és a II. rendű felperesek közvetlenül csak az év fele részében biztosítanak neki. Az ezzel felmerült többletköltségekre az I. és a II. rendű felperesek általános kártérítésként alappal tartottak igényt. Annak mértékét a 2000. évben havi 5000 Ft-ban jelölték meg, majd ezen összeget minden évben havi 500 Ft-tal megemelték, amely nem volt eltúlzott, így e jogcímen előterjesztett kereseti kérelemnek mind a 2018. június 30-ig lejárt, mind pedig a jövőben esedékessé váló járadék tekintetében teljes összegben helyt adott.

Kifejtette, hogy az orvosszakértői vélemény, valamint a beszerzett tanúvallomások szerint az I. és a II. rendű felperesek háztartásában a fiuk táplálkozási nehézségei, valamint széklet- és vizelettartási problémái miatt a ruhák és a háztartási textíliák gyakoribb mosást igényelnek, így jobban kopnak, mint egy átlagos háztartásban, ezért azokat gyakrabban kell cserélni. Az emiatt felmerült többletkiadásokat az I. és a II. rendű felperesek általános kártérítésként szintén alappal követelték. Az alperes azon érvelése, hogy e költségek a külön jogcímen követelt pelenkázási többletköltségek keretében egyszer már elszámolásra kerültek, nem foghatott helyt, ahogy az a hivatkozása sem, amely szerint az állapota folytán a III. rendű felperesnek egyes ruhadarabokra nincs szüksége, hiszen mindez nem kapcsolható össze a ruhakopási többletkiadásokkal. Mivel pedig az I. és a II. rendű felperesek ennek mértékét - a bentlakásos intézményben történő tartózkodás időtartamát is figyelembe véve - nem eltúlzott összegben jelölték meg, így e jogcímen előterjesztett kereseti kérelemnek mind a 2018. június 30-ig lejárt, mind pedig a jövőben esedékessé váló járadék tekintetében ugyancsak teljes összegben helyt adott.

A megismételt eljárásban beszerzett gépjárműszakértői vélemény alapján megállapította, hogy az I. és a II. rendű felperesek 2016 októberében szükséges és indokolt módon fordítottak 8 271 180 Ft-ot egy mozgássérült szállítására alkalmas Ford Transit típusú gépjármű megvásárlására. E vételárra azonban teljes összegben nem tarthatnak igényt, abból ugyanis a káronszerzés tilalma miatt le kell vonni az I. és a II. rendű felperesek Opel Zafira típusú gépkocsijának 2016 októberében fennálló értékét, hiszen az alperes csak a III. rendű felperes közlekedési igényeinek kielégítésére köteles, a többi családtag közlekedésének támogatására nem kötelezhető. Ezért e kereseti kérelmet a gépjárműszakértői véleményben megállapított 572 000 Ft tekintetében elutasította és az alperest csak a vételár fennmaradó részének megfizetésére kötelezte.

A pertárgyértéket 57 247 508 Ft-ban határozta meg, amely alapján a felperesek 90%-ban, az alperes pedig 10%-ban lettek pernyertesek. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (1952. évi Pp.) 81. §-ának (1) és (2) bekezdései alapján ezen arány figyelembevételével döntött az elsőfokú és - a megismételt eljárásokat elrendelő ítélőtáblai határozatokban foglalt - másodfokú perköltség, továbbá az állam által előlegezett költségek viseléséről azzal, hogy a felek jogi képviselőinek munkadíját a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (R.) 3. §-ának (6) bekezdése alapján az R. 3. §-a (2) bekezdésének b) pontjában írt összeg kétszeresére emelte fel, figyelemmel a többszöri hatályon kívül

helyezés miatt elhúzódó peres eljárás során kifejtett tevékenységükre. Megállapította, hogy a költségmentes felperesekre eső állam által előlegezett költséget az állam viseli, a le nem rótt illeték pedig a felperesek költségmentessége és az alperes illetékmentessége folytán szintén az állam terhén marad (6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a).

A felperesek a fellebbezésükben azt kérték, hogy az ítéltábla emelje fel az alperes által az I. és a II. rendű felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak fizetendő lakásátalakítási költség tökeösszeget a 2001. évi teraszbeépítés tekintetben 2 792 256 Ft-ra, a 2011. évi földszint átalakítás vonatkozásában pedig 4 976 446 Ft-ra. Arra hivatkoztak, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget az 1952. évi Pp. 221. §-ának (1) bekezdésében foglalt indokolási kötelezettségének, hiszen nem fejtette ki, hogy miért sértené a káronszerzés tilalmát az, ha elmaradna a beruházások által előidézett értéknövekedés levonása. Rámutattak, hogy az 1959. évi Ptk. 355. §-ának (1)-(4) bekezdései szerint minden olyan kiadás kárnak minősül, amely a III. rendű felperes állapotából adódó hátrányok mérséklését célozza, a lakásátalakításokra pedig nem vitásan épp ebből a célból volt szükség. Mivel pedig az I. és a II. rendű felperesek nem az értéknövelés, hanem ez utóbbi cél elérése volt a szándéka, a teljes kártérítés elvét sérti az értéknövekmény levonása. Érvelésük szerint az I. és a II. rendű felperesek egyébként sincsenek abban a helyzetben, hogy az akaratukon kívül megvalósult értéknövekedést realizálhassák, hiszen az ingatlant a III. rendű felperes ápolása és gondozása miatt nem adhatják el, enélkül pedig e vagyonnövekmény nem több mint egy fiktív vagyonelem, amelyet az alperes kártérítési felelőssége körében nem lehet figyelembe venni. Utaltak arra is, hogy az elsőfokú bíróság gondolatmenete alapján olyan következtetésre is lehetne jutni, hogy amennyiben a beruházás a bekerülési költségnél nagyobb értéknövekedést idézett elő, akkor a különbözetet a károkozó követelhetné a károsultaktól, ez pedig abszurd. Kifejtették, hogy kártérítés során a vagyonszökkenést nem közgazdasági szemlélettel kell vizsgálni, ez esetben ugyanis a károsultak például egy tolószék vételárát sem követelhetnék, hiszen a vagyonuk összességében nem csökkent: a pénzükért egy ugyanolyan értékű tolószéket kaptak.

A felperesek fellebbezése kiterjedt arra is, hogy az ítéltábla emelje fel az alperes által az I. és a II. rendű felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak a mozgássérült gépjármű beszerzésének költségei címén fizetendő tökeösszeget 8 271 180 Ft-ra. E körben is arra hivatkoztak, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget az 1952. évi Pp. 221. §-ának (1) bekezdésében foglalt indokolási kötelezettségének, hiszen nem fejtette ki, hogy miért sértené a káronszerzés tilalmát az, ha elmaradna a mozgássérült gépkocsi vételárából az Opel Zafira típusú gépjármű ezen időpontban fennálló forgalmi értékének a levonása. Rámutattak, hogy a III. rendű felperes szállítására az Opel Zafira már nem volt alkalmas, ezért kellett megvenniük a mozgássérült szállítására szolgáló Ford Transitot, így az ennek beszerzésével felmerült kiadásra teljes összegben igényt tarthatnak: azóta ugyanis ezzel az autóval szállítják a III. rendű felperest, az Opel Zafirával pedig az I. és a II. rendű felperesek közlekednek.

A felperesek kérték továbbá, hogy az ítéltábla az alperes által fizetendő elsőfokú perköltséget emelje fel 5 295 260 Ft-ra. Úgy nyilatkoztak, hogy nem vitatják sem az elsőfokú bíróság által megállapított perértéket, sem pedig a pervesztesség-pernyertesség elsőfokú ítéletben foglalt arányát. Csupán azt sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság egyszerre alkalmazta az 1952. évi Pp. 81. §-ának (1) és (2) bekezdéseit, erre ugyanis

érvelésük szerint nem volt lehetőség. Ehelyett - a magas pernyertességre figyelemmel - a perköltség viseléséről kizárólag az 1952. évi Pp. 81. §-ának (2) bekezdése alapján kellett volna döntenie, így az alperes által fizetendő perköltséget fel kell emelni a fellebbezésben foglalt összegre.

Az alperes a pontosított fellebbezésében azt kérte, hogy az ítélet tábla szállítsa le a megítélt nem vagyoni kártérítés tőkeösszegét az I. rendű felperes tekintetében 3 000 000 Ft-ra, a II. rendű felperes esetében 2 500 000 Ft-ra, a III. felperes vonatkozásában 6 000 000 Ft-ra, a IV. rendű felperes esetében pedig 1 500 000 Ft-ra. Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú ítéletben foglalt nem vagyoni kártérítés eltúlzott, nincs arányban a károsodáskor uralkodó ár- és értékviszonyokkal, valamint a hasonló ügyekben követett bírói gyakorlattal sem. Utalt arra is, hogy a III. rendű felperes négyéves kora óta bentlakásos intézményben él, az I. és a II. rendű felperesek pedig a III. rendű felperest követően újabb gyermekeket vállaltak, e körülmények pedig csökkentették az őket ért traumát és megterhelést, amelyet a nem vagyoni kártérítés körében figyelembe kell venni.

Az alperes fellebbezése kiterjedt arra is, hogy az ítélet tábla utasítsa el az I. és a II. rendű felperesek azon keresetét, amelyik a készségfejlesztő eszközök és játékok költségének megtérítésére irányult. Kifejtette, hogy e kereseti kérelmet azon - számlával igazolt - eszközök tekintetében, amelyek kifejezetten a III. rendű felperes rehabilitációját szolgálják, már az elsőfokú eljárásban elismerte. A többi eszköz és játék azonban egyrészt bármelyik gyermek szobájában fellelhető, másrészt pedig az orvosszakértő nem szükségszerűnek, hanem csupán elfogadhatónak tartotta ezeket, így a beszerzésükkel felmerült 362 600 Ft megtérítése nem indokolt.

Kérte továbbá, hogy az ítélet tábla elsődlegesen utasítsa el az élelmelfeljavítási többletköltség megfizetése iránti keresetet, másodlagosan pedig szállítsa le az ezen a jogcímen 2018. június 30-ig megítélt tőkeösszeget 573 250 Ft-ra, a 2018. július 1-től fizetendő havi járadékot pedig 3000 Ft-ra. Arra hivatkozott, hogy az orvosszakértő csupán azt támasztotta alá, hogy a III. rendű felperes pépesített étrendet igényel, azt azonban, hogy ezzel kapcsolatban milyen többletkiadások merülnek fel, az I. és a II. rendű felperesek nem bizonyították, így a kereseti kérelmük ezen a jogcímen alaptalan. Amennyiben az ítélet tábla ezt az érvelést nem osztaná, arra utalt, hogy az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe kellő súllyal azt a tényt, hogy a III. rendű felperes négyéves kora óta bentlakásos intézményben él, itt ugyanis több időt tölt el, mint az év fele része, ezért az ezen a címen megítélt kártérítés felére történő csökkentése szükséges.

Az alperes fellebbezése kiterjedt arra is, hogy az ítélet tábla elsődlegesen utasítsa el a ruhakopásból eredő többletköltség megfizetése iránti keresetet, másodlagosan pedig szállítsa le az ezen a jogcímen 2018. június 30-ig megítélt tőkeösszeget 287 350 Ft-ra, a 2018. július 1-től fizetendő havi járadékot pedig 1400 Ft-ra. Azt állította, hogy a III. rendű felperes állapota miatt kevesebb téli öltözetre és cipőre van szüksége, mint egy egészséges gyermeknek. Utalt arra is, hogy az inkontinenciából eredő ruhakopás a pelenkázási többletköltségek körében már elszámolásra került, az étkezési nehézségekből adódó ruhakopás pedig egy előkével megelőzhető.

Kérte továbbá, hogy az ítélet tábla elsődlegesen utasítsa el az ápolás-gondozás többletköltségének megfizetése iránti keresetet, másodlagosan pedig szállítsa le az ezen a jogcímen 2018. június 30-ig megítélt tőkeösszeget 5 000 000 Ft-ra, a 2018. július 1-től

fizetendő havi járadékot pedig 100 000 Ft-ra. Érvelése szerint az a tény, hogy a III. rendű felperes egy egészséges gyermeknél több törődést igényel, már elszámolásra került a nem vagyoni kártérítés körében, így ugyanezen okból vagyoni kártérítést már nem lehet követelni. Utalt arra is, hogy a többletápolás-gondozás egyébként nem jelenthetett erőn felüli megterhelést az I. és a II. rendű felperesek számára, hiszen újabb gyermeket vállaltak. Mivel pedig a III. rendű felperes négyéves korától bentlakásos intézményben él, ezen a címen kártérítés ebből az okból sem követelhető.

Az alperes fellebbezést terjesztett elő az általa az I. és a II. rendű felperesek mint egyetemleges jogosultak részére fizetendő elsőfokú perköltség mérséklése érdekében is. Arra hivatkozott, hogy az eljárás a felek akaratán kívüli okból húzódott el, így a többszöri hatályon kívül helyezés miatt nem volt indokolt a felek részére járó jogi képviselői munkadíj kétszeres összegben történő felszámítása, ez ugyanis megnövelte az ő fizetési kötelezettségét.

Kérte továbbá az elsőfokú ítélet kiegészítését azzal, hogy a felperesek legyenek kötelesek évente igazolni a III. rendű felperes egészségi állapotát, ennek hiányában ugyanis nem lehet eldönteni, hogy az adott évre megilleti-e őket a megítélt járadék vagy nem. Kérelmet terjesztett elő az esetleges túlfizetés beszámítása iránt is.

A felek a fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet ellenfél által fellebbezett részének helybenhagyását kérték, annak helyes indokai alapján.

A fellebbezések alaptalanok.

Az ítélet tábla - a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között - kizárólag abban foglalt állást, hogy:

- a felperesek alappal kérték-e az I. és a II. rendű felperesek mint egyetemleges jogosultak részére megítélt lakásátalakítási és gépjármű beszerzési költség, valamint elsőfokú perköltség felemelését; továbbá
- az alperes joggal tartott-e igényt az általa fizetendő nem vagyoni kártérítés és elsőfokú perköltség leszállítására, valamint az ápolás-gondozási, az élelemfeljavítási, a ruhakopási és a készségfejlesztő eszközökből és játékokból eredő többletkiadás iránti kereset elutasítására vagy e jogcímenek megítélt tőkeösszeg leszállítására.

Az elsőfokú ítélet egyéb rendelkezéseit fellebbezés hiányában nem érintette (1952. évi Pp. 253. §-ának (3) bekezdése).

Nem vagyoni kártérítés

A nem vagyoni kártérítés célja a károsultat ért személyi (nem vagyoni) sérelmek vagyoni eszközökkel történő hozzávetőleges kompenzálása, ezért a nem vagyoni kártérítés összegének arányban kell állnia a bekövetkezett személyi (nem vagyoni) sérelmek súlyával és következményeivel.

Azt, hogy a felpereseket az alperes jogellenes magatartása miatt milyen nem vagyoni hátrányok érték, az elsőfokú bíróság a bizonyítékok logikus és okszerű mérlegelésével, teljes mértékben feltárta, az e körben tett megállapításával az ítélet tábla is maradéktalanul egyetért, azokat megismételni nem kívánja.

Az elsőfokú bíróság a felpereseket megillető nem vagyoni kártérítés mértékét is helyesen állapította meg, az ugyanis arányban áll az őket ért immateriális sérelemmel, megfelel a káreseménykor fennállt ár- és értékviszonyoknak, valamint kielégíti az egységesség követelményét is, azaz azt a jogos társadalmi igényt, hogy a hasonló időszakban bekövetkezett, hasonló mértékű károkért hasonló nagyságrendű nem vagyoni kártérítés kerüljön megállapításra.

A hasonló ügyekben kialakult bírói gyakorlatot jól szemlélteti a Fővárosi Ítéltábla felperesek által is hivatkozott 7.Pf.20.447/2011/6. számú ítélete, amely a születésekor kialakult oxigénhiány miatt súlyosan károsodott gyermeknek a születésekor, azaz 1998. évi ár- és értékviszonyok között 8 000 000 Ft, az őt ápoló édesanyjának 3 500 000 Ft, az édesapjának pedig 3 000 000 Ft nem vagyoni kártérítést ítélt meg. Jó viszonyítási alapként szolgál a Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.20.450/2010/4. számú ítélete is, amely a Fővárosi Bíróság felperesek által becsatolt 6.P.27.998/2000/107. számú elsőfokú ítéletét részben megváltoztatva a születésekor kialakult oxigénhiány miatt súlyosan károsodott gyermeknek a születésekor, azaz 1998. évi ár- és értékviszonyok között szintén 8 000 000 Ft, az őt ápoló édesanyjának ugyancsak 3 500 000 Ft, a családtól különélő édesapjának 1 000 000 Ft, a testvérének pedig 1 500 000 Ft nem vagyoni kártérítést ítélt meg.

Jól látható, hogy az elsőfokú bíróság által megítélt nem vagyoni kártérítés összege valamennyi felperes esetében megfelel az említett ítéletekkel fémjelzett bírói gyakorlatnak és igazodik azokhoz az ár- és értékviszonyokhoz, amelyek a III. rendű felperes egészségkárosodásának időpontjában fennálltak, így az alperes ezzel ellentétes fellebbezési érvelése nem volt alapos.

Az a tény, hogy a III. rendű felperes négyéves korától kezdődően a tanítási napokat bentlakásos intézményben tölti, szintén nem indokolta a felperesek részére megítélt nem vagyoni kártérítés leszállítását. Ahogy arra a felperesek is helyesen hivatkoztak: a III. rendű felperes nem egész évben, hanem összességében csupán az év felében tartózkodik ilyen intézményben, hiszen a tanév rendjét évente meghatározó jogszabályi rendelkezések szerint ennél több tanítási nap nincs (pl.: 13/2018. (VI.14.) EMMI rendelet 2. §-ának (2) bekezdése, 17/2017. (VI.14.) EMMI rendelet 2. §-ának (2) bekezdése, 12/2016. (VI.27.) EMMI rendelet 2. §-ának (2) bekezdése, 28/2015. (V.28.) EMMI rendelet 2. §-ának (2) bekezdése). Kétségtelen, hogy már az ilyen időtartamú intézeti elhelyezés is csökkenti az I. és a II. rendű felpereseknek a fiuk ápolásából és gondozásából eredő fizikai megterhelését, az ehhez kapcsolódó lelki megpróbáltatásait azonban az aggálymentes pszichológus szakvélemény tükrében mindez érdemben nem befolyásolja. Az ehhez hasonló időtartamú intézményi elhelyezésnek a nem vagyoni kártérítés körében a bírói gyakorlat sem tulajdonít jelentőséget, amelyet jól mutat a Fővárosi Ítéltábla fent említett két határozata is. Noha a sérült gyermeket ápoló édesanyák mindkét esetben ugyanynyi kártérítést kaptak, a 7.Pf.20450/2010/4. számú ítélettel elbírált ügyben a gyermek az év egy részét hároméves kora óta bentlakásos intézményben töltötte, a 7.Pf.20.447/2011/6. számú határozattal eldöntött perben azonban erre utaló adat nem volt. Ezért az alperes ezen fellebbezési érvelése sem volt alapos.

Nem szolgálhatott alapul a nem vagyoni kártérítés leszállítására az a tény sem, hogy az I. és a II. rendű felpereseknek a III. rendű felperest követően még egy gyermeke született. Az alperes azon állítását ugyanis, hogy mindez csökkentette a szülőket ért traumát, sem a pszichológus szakvélemény, sem pedig más bizonyíték nem támasztotta alá, így az

alperes fellebbezése ebben a körben is alaptalan volt.

Ápolás-gondozás

A felperesek helyesen utaltak az fellebbezési ellenkérelmükben arra, hogy az alperes az elsőfokú eljárás során előterjesztett legutolsó ellenkérelmében - az orvosszakértői véleményre visszautalva - kifejezetten elismerte a felperesek P.21.080/2011/92. számú beadványának II.1. pontjában foglalt ápolási-gondozási többletköltség-igény jogalapját, így azt az 1952. évi Pp. 235. §-ának (1) bekezdése alapján a fellebbezésében már nem tehetette vitássá. Mindez az alperes e körben előterjesztett fellebbezésének vizsgálatát teljes mértékben kizárta, hiszen az - annak tartalma szerint (1952. évi Pp. 3. §-ának (2) bekezdése) - kizárólag a jogalap ellen irányult.

Helytállóan utaltak azonban a felperesek arra is, hogy az alperes fellebbezése akkor sem lett volna alapos, ha azt az ítéletábra érdemben vizsgálhatta volna. Az I. és a II. rendű felperesek részére megítélt nem vagyoni kártérítés ugyanis nincs átfedésben az ápolás-gondozás többletköltségeként követelt vagyoni kártérítéssel: ez utóbbi az I. és a II. rendű felperesek által a III. rendű felperesnek nyújtott többletápolási és gondozási szolgáltatás pénzben kifejezett ellenértéke, az előbbi pedig azokat a pénzben ki nem fejezhető, immateriális hátrányokat kompenzálja, amelyeket az I. és a II. rendű felperesek a III. rendű felperes egészségkárosodása folytán szenvedtek el. Ezért e két - eltérő ténybeli és jogi alapon előterjesztett - követelés egyszerre is érvényesíthető volt. Azt pedig, hogy a III. rendű felperes négyéves kora óta a tanítási napokat bentlakásos intézményben tölti, az elsőfokú bíróság a többletápolás-gondozás időtartamának meghatározása során kellő súllyal figyelembe vette, ezért a felszámított óraszám további csökkentése nem indokolt, hiszen a tanítási napok a fent kifejtettek szerint csupán az év egyik felét teszik ki, az év másik felében a III. rendű felperesről közvetlenül továbbra is az I. és a II. rendű felperesek gondoskodnak. Azt a fellebbezési érvelést pedig, amely szerint egy egészséges gyermek is hasonló mértékű ápolást és gondozást igényel, mint a III. rendű felperes, továbbá az esetleges többletápolás az újabb gyermekvállalásra tekintettel nem jelentett erőn felüli megterhelést az I. és a II. rendű felperesek számára, a P.21.080/2011/120. számú orvosszakértői vélemény és a 30. sorszámú pszichológus szakvélemény kategorikusan cáfolja.

Készségfejlesztő eszközökből és játékokból eredő többletköltség

Az alperes fellebbezése a rehabilitációs eszközök többletköltsége címén megítélt kereset egy része ellen irányult, hiszen úgy nyilatkozott, hogy nem vitatja a kifejezetten rehabilitációs célra szolgáló eszközök számlával igazolt ellenértékének megtérítésére irányuló igényt. Ezért a fellebbezés nem érintette az ültető korzett 81 812 Ft-os, a gyógykerékpár 23 800 Ft-os, a speciális szék és asztal 19 800 Ft-os, a Triton ültetőrendszer 14 400 Ft-os és a fürdetőszék 34 200 Ft-os vételárával kapcsolatos kereseti kérelmet, a számlával nem igazolt 442 600 Ft költségéből pedig összességében csupán 362 600 Ft-ra terjedt ki (figyelmetlenül kívül hagyva a 2011. évre megítélt 80 000 Ft-ot).

Az elsőfokú bíróság ezen kártérítési tételek tekintetében helyesen állapította meg a tényállást és abból helytálló jogi következtetésre jutott. Az ítéletábra az általa kifejtett indokokkal is maradéktalanul egyetért, azokat megismételni nem kívánja. A fellebbezés tükrében csupán arra mutat rá, hogy ezeket a képességfejlesztő eszközöket és játékokat a P.21.0080/2011/120. számú aggálymentes orvosszakértői vélemény szerint indokoltan szerezték be az I. és a II. rendű felperesek, hiszen azok szükségesek voltak a III. rendű

felperes speciális fejlesztéséhez. Ezért abból, hogy ezen játékok között olyanok is akadnak, amikkel egy egészséges gyermek is szokott játszani, nem következik az, hogy az alperes ne lenne kötelezhető ezek ellenértékének megtérítésére, hiszen a fejlesztése - kezdetben az állapotának javítása, jelenleg és a jövőben pedig annak szinten tartása céljából - egész életében szükséges. Erre tekintettel az alperes fellebbezése ebben a körben sem volt alapos.

Élelemfeljavítási többletköltség

Az elsőfokú bíróság ezen kártérítési tétel tekintetében is helyesen állapította meg a tényállást és abból helytálló jogi következtetésre jutott. Az ítéletábra az általa kifejtett indokokkal ez esetben is maradéktalanul egyetért, azokat megismételni nem kívánja. A fellebbezés tükrében csupán azt emeli ki, hogy az orvosszakértő a P.21.080/2011/120. számú szakvéleményében orvosi szempontból indokoltnak találta a speciális, pépesített étrend alkalmazását. Mindez köztudomásúan többletköltségekkel jár, hiszen - ahogy azt a felperesek a P.21.080/2011/92. számú beadványuk 83. oldalán helyesen kifejtették - gyakran külön kell főzni a III. rendű felperesnek, azokat a vitaminokat és ásványi anyagokat pedig, amelyekhez az általa fogyasztott ételekből nem jut hozzá, más módon kell pótolni. Ennek költségét az elsőfokú bíróság - általános kártérítésként - az általános élettapasztalatnak és a bírói gyakorlatnak megfelelően határozta meg. Az általa megítélt kárösszeg csökkentésére az sem szolgálhatott alapul, hogy a III. rendű felperes a tanítási napokat bentlakásos intézményben tölti, ez ugyanis - a fenti írt okok miatt - összességében csak az év felét érinti, így az I. és a II. rendű felperesek alappal tartottak igényt a költségek fele részének megfizetésére, további mérséklés nem volt indokolt. Ezért az alperes fellebbezése ebben a körben sem foghatott helyt.

Ruhakopási többletköltség

Az elsőfokú bíróság ezen kártérítési tétel tekintetében szintén helyesen állapította meg a tényállást és abból helytálló jogi következtetésre jutott. Az ítéletábra az általa kifejtett indokokkal ez esetben is maradéktalanul egyetért, azokat megismételni nem kívánja. A fellebbezés tükrében csupán arra mutat rá, hogy nem volt alapos az alperes azon érvelése, amely szerint a III. rendű felperes egészségi állapota folytán az I. és a II. rendű felpereseknek kevesebbet kellett költeniük ruhára, hiszen a méretnövekedés miatt a III. rendű felperes ruháit ugyanúgy le kellett cserélni, mint egy egészséges gyermek esetén. Az, hogy a III. rendű felperes - egészségkárosodás hiányában - olyan virgonc gyermek lett volna, akinek a ruháit nemcsak a méretnövekedés, hanem a kopás miatt külön is cserélni kell, csupán egy elvi lehetőség, amely - épp az alperes által okozott egészségkárosodás miatt - semmivel sem igazolható. A széklet- és vizelettartási nehézségek folytán szükségszerűen bekövetkező ruhakopás nem szerepel az elsőfokú bíróság által külön megítélt pelenkázási többletköltségek között, a ruhák és a konyhai textíliák étkezési nehézségekből eredő szennyeződését pedig egy egyszerű előkével nyilvánvalóan nem lehet megelőzni. Így az alperes fellebbezése e tekintetben is alaptalan volt.

Lakásátalakítási költségek

Ebben a körben az ítéletábrának a felperesek fellebbezése folytán kizárólag azt kellett eldöntenie, hogy az elsőfokú bíróság jogszerűen vont-e le a 2001. évi teraszbővítés költségeiből az I. és a II. rendű felperesek ingatlanának értékében ekkor bekövetkezett 1 920 000 Ft, a 2011. évi földszint-átépítés költségeiből pedig az ezzel előidézett 2 045 399 Ft növekményt.

Ebben a kérdésben az elsőfokú bíróság a bírói gyakorlattal egyező álláspontot foglalt el. Ahogy arra a Legfelsőbb Bíróság a Pfv.IV.20.296/2016/4., a Kúria pedig a Pfv.IV.21.355/2016/4. számú ítéletében rámutatott: a kártérítés mértékének megállapításánál azt kell vizsgálni, hogy milyen vagyoncsökkenés következett be az érintett félnél, ugyanakkor a káronszerzés szabályából következően a kárból le kell vonni a károkozásból eredő vagyoni előnyöket, ami keletkezhet a kárral szembeállított megtakarításban, illetve értéknövekedésben. A kártérítésnek ugyanis a károsult részére teljes jóvátételt kell biztosítania, ami azonban nem eredményezhet a károsult javára anyagi előnyt. Ugyanilyen jogi álláspontot tartalmaz a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.196/2014/3. és a Győri Ítéltábla Pf.III.20.064/2016/3. számú ítélete is.

Ezen bírói gyakorlat szerint a kárnak nem feltétele, hogy a károsult teljes vagyonában közgazdasági értelemben vett csökkenés következzen be. Valójában ugyanis a károsultat azért éri kár, mert a károkozó magatartás miatt arra kényszerül, hogy olyasmire fordítsa a pénzét, amit a károkozó magatartás hiányában nem szerzett volna be (pl.: egy tolószék). Ilyenkor a károsult teljes vagyonában közgazdasági értelemben nem következik be csökkenés, hiszen az elköltött pénzösszeg helyébe egy ugyanolyan értékű vagyontárgy lép. Jogi értelemben viszont a kár megvalósult, hiszen a károsult nem olyan célra fordította a pénzét, amire károkozó magatartás hiányában költötte volna, olyasmit vett ugyanis, amire csakis emiatt lett szüksége, így az elköltött pénzösszeg megtérítését teljes összegben követelheti. Más a helyzet azonban akkor, ha megvalósul egy többlettényállási elem, vagyis ha a károkozó magatartás folytán szükségessé vált beruházás miatt - akár a károsult akaratából, akár az ő akaratán kívül - megnő a károsult vagyonának az értéke. Ilyenkor a kártérítés összegének meghatározása során ezt az értéknövekményt nem lehet figyelmen kívül hagyni, az ugyanis a ráfordított kiadások teljes összegének megtérítése esetén az értéknövekmény erejéig a károsult káronszerzéséhez vezetne.

A perbeli esetben az I. és a II. rendű felperesek az alperes károkozó magatartása folytán arra kényszerültek, hogy beépítsék a teraszukat, majd átalakítsák és bővítsék a házuk földszintjét. Ennek érdekében építőanyagokat vásároltak és az építési munkák elvégzéséért vállalkozói díjat fizettek. Önmagában ezzel közgazdasági értelemben még nem változott a vagyonuk nagysága, hiszen ugyanolyan értékű anyaghoz és építési munkához jutottak hozzá, mint amennyi pénzt erre fordítottak. Az I. és a II. rendű felperesek azonban e két beruházás során - akaratuktól függetlenül - nemcsak az általuk vásárolt építőanyagokat és építési munkát szerezték meg, hanem a beruházásokkal érintett vagyontárgyuk, azaz az ingatlanuk értéke is megnőtt. Ezzel a kiadásaik ezen része megtérült akkor is, ha az ingatlant értékesítik, azaz az értéknövekményt pénzeszközzre váltják és akkor is, ha nem. Ezért a káronszerzés tilalma miatt kártérítésként csak e költségeik értéknövekménnyel nem fedezett részének megtérítését követelhetik, így a felperesek fellebbezése ebben a körben nem volt alapos.

Mozgássérült szállítására alkalmas gépkocsi beszerzésének költsége

Ezen kártérítési tétel kapcsán az ítéltáblának szintén csak azt kellett eldöntenie, hogy az elsőfokú bíróság jogszerűen vonta-e le a mozgássérült szállítására alkalmas gépkocsi vételárából az I. és a II. rendű felperesek Opel Zafira típusú gépjárművének 2016 októberében fennállt forgalmi értékét.

Az elsőfokú bíróság döntése e tekintetben is helyes. Az I. és a II. rendű felperesek ugyanis 2004-től kezdődően az Opel Zafira típusú gépkocsit használták a III. rendű felperes

szállítására. Ezért az elsőfokú ítélet fellebbezéssel nem támadott rendelkezése kötelezte is az alperest arra, hogy térítse meg az I. rendű felperes részére e gépkocsi beszerzésével felmerült 1 900 000 Ft kiadást. Az I. és a II. rendű felperesek maguk nyilatkozták azonban, hogy 2016 októberétől kezdődően kizárólag az ekkor megvásárolt, mozgássérült szállítására is alkalmas Ford Transit-tal elégítik ki a III. rendű felperessel kapcsolatos közlekedési igényeket, azóta az Opel Zafirát ők maguk használják. Annak ellenére tehát, hogy e gépkocsi vételárát az alperes köteles megtéríteni az I. rendű felperesnek, e gépjármű kikerült abból a vagyoni körből, amely a III. rendű felperes egészségkárosodásával összefüggő célokat szolgál és átkerült azon vagyontárgyak közé, amelyek kizárólag az I. és a II. rendű felperesek érdekeit elégítik ki. Mivel azonban az alperes az I. és a II. rendű felperesek közlekedésének támogatására nem kötelezhető, a Ford Transit vételárából valóban le kellett vonni azt az összeget, amennyit az Opel Zafira 2016 októberében ért. Ezért az elsőfokú bíróság helyesen csökkentette az I. és a II. rendű felpereseket ezen a jogcímen megillető kártérítés összegét 572 000 Ft-tal, így a felperesek fellebbezése ebben a körben sem volt alapos.

Elsőfokú perköltség

A per főtárgyát érintő elsőfokú döntés megváltoztatására irányuló fellebbezések nem vezettek eredményre, ezért az ítéletábra az elsőfokú bíróság perköltség körében hozott határozatát kizárólag a fellebbezési kérelmek korlátai között bírálhatta felül. Ennek során tehát csakis azt vizsgálta, hogy az 1952. évi Pp. 81. §-ának (2) bekezdése alapján van-e helye az alperes által fizetendő elsőfokú perköltség felemelésének, továbbá abban foglalt állást, hogy alappal követelte-e az alperes az elsőfokú bíróság által az R. 3. §-a (2) bekezdésének b) pontjában írt összeg kétszeresében megállapított jogi képviselői munkadíj leszállítását.

A felperesek azon érvelése azonban, amely szerint a részükre megítélt elsőfokú perköltség összegét az 1952. évi Pp. 81. §-ának (2) bekezdése alapján fel kell emelni, nem foghatott helyt. E jogszabályi rendelkezés ugyanis - annak szövege szerint - kizárólag olyan keresetekre alkalmazható, amelyek esetében az összecszerűség megállapítása bírói mérlegeléstől függ. A felperesek azonban jelen perben kizárólag olyan kereseti kérelmek tekintetében lettek részlegesen pervesztesek, amelyek e feltételnek nem felelnek meg, a lakásátalakítási kiadásokat és a mozgássérült szállítására alkalmas személygépkocsi beszerzési költségeit ugyanis nem bírói mérlegelés alapján kellett megállapítani. Azon keresetek tekintetében ugyanakkor, amelyek összege bírói mérlegeléstől függött, a felperesek teljes pernyertesek lettek, hiszen mind a nem vagyoni, mind pedig az általános vagyoni kártérítés címén benyújtott követelésük teljes összegben alaposnak bizonyult. Ezért jelen perben az 1952. évi Pp. 81. §-ának (2) bekezdését egyáltalán nem lehetett volna alkalmazni, így a felperesek e jogszabályi rendelkezésre hivatkozással nem kérhették az alperes által fizetendő perköltség felemelését. E jogszabály téves alkalmazására ugyanakkor a perköltség leszállítása érdekében az alperes nem hivatkozott, így a fellebbezési kérelemhez kötött ítéletábra ezen okból az elsőfokú perköltséget nem is szállíthatta le.

Az az érvelés viszont, amely alapján az alperes a perköltség leszállítását kérte, nem volt alapos. Az elsőfokú bíróság ugyanis nem önmagában a hosszú pertartam, hanem a hosszú pertartam alatt kifejtett jogi képviselői tevékenység mennyisége és minősége miatt döntött úgy, hogy az R. 3. §-ának (6) bekezdése alapján kétszeres összegben állapítja meg a felek jogi képviselőinek munkadíját. Ezzel a döntéssel az ítéletábra is

maradéktalanul egyetértett, így az alperes által fizetendő elsőfokú perköltség ezen okból történő leszállítására nem látott lehetőséget.

Alap nélkül kérte az alperes az elsőfokú ítélet kiegészítését is azzal, hogy a felperesek - az adott évben fizetendő járadék jogszerűségének megállapítása céljából - legyenek kötelesek évente igazolni az alperes felé a III. rendű felperes aktuális egészségi állapotát. Ahogy arra a felperesek helyesen utaltak: ilyen ítéleti rendelkezésnek nincs helye, az alperes ugyanis mérlegelés nélkül köteles eleget tenni a jogerős ítéletben foglalt járadékfizetési kötelezettségének, méghozzá mindaddig, amíg egy utóperben hozott újabb jogerős bírói döntés ettől eltérően nem rendelkezik. A járadék kifizetését tehát az alperes a III. rendű felperes aktuális egészségi állapotának igazolásától nem teheti függővé, amennyiben viszont úgy látja, hogy ennek feltételei fennállnak, utópert indíthat a járadék összegének leszállítása vagy a járadékfizetési kötelezettség megszüntetése céljából.

A kifejtett okok miatt az ítélet tábla az elsőfokú ítélet fellebbezett részét - lényegében annak helyes indokai alapján - helyben hagyta (1952. évi Pp. 253. §-ának (2) bekezdése, 254. §-a (3) bekezdésének második mondata).

A felperesek fellebbezésének perértéke 4 537 399 Ft-nak felelt meg, amelyből a lakásátalakítási kiadásokra 3 965 399 Ft, a mozgássérült gépkocsi beszerzésével kapcsolatos költségekre pedig 572 000 Ft jutott. Mivel e fellebbezés nem volt eredményes, az alperes az R. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján 113 435 Ft + áfa, azaz 144 062 Ft jogi képviselői munkadíjból álló másodfokú perköltség megtérítését követelhetette a felperesektől (1952. évi Pp. 78. §-ának (1) bekezdése).

Az alperes fellebbezésének perértéke 5 643 268 Ft-nak felelt meg, amelyből a nem vagyoni kártérítésre 3 500 000 Ft, az ápolás-gondozásra 1 661 868 Ft (havi 138 489 Ft egyévi értéke), a készségfejlesztő eszközökre 362 600 Ft, az élelemfeljavítási kiadásokra 84 000 Ft (havi 7000 Ft egyévi értéke), a ruhakopási költségekre pedig 34 800 Ft (havi 2900 Ft egyévi értéke) jutott. Mivel e fellebbezés sem volt eredményes, a felperesek az R. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján 141 082 Ft + áfa, azaz 179 174 Ft jogi képviselői munkadíjból álló másodfokú perköltség egyetemleges megtérítését követelhették az alperestől (1952. évi Pp. 78. §-ának (1) bekezdése, 82. §-ának (1) bekezdése).

Az egymással szemben fennálló perköltség-igények összevezetését követően az ítélet tábla az alperest kötelezte arra, hogy fizessen meg a felperesek mint egyetemleges jogosultak részére 35 112 Ft másodfokú perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési illetéket a költségmentes felperesek és az illetékmentes alperes helyett az állam viseli (6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése, 14. §-a).

Debrecen, 2018. december 6.

Dr. Pribula László s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. előadó bíró, Dr. Árok Krisztián s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő